

रिक्त जागा चुकीचा संकेत पाठवतात

सरकारमधील उच्च पदे अव्याहत सोडल्यास प्रशासनावर परिणाम होतो आणि अधिकारी निराश होत आहे

एम.पी. नॅथनेल

अलीकडच्या काही वर्षांत केंद्र सरकार आणि राज्यांमधील रिक्त जागांचा प्रशासनावर घातक परिणाम झाला आहे. कित्येक महिने महत्वाच्या सरकारी एजन्सीजमधील टॉप स्लॉट रिकामे राहतात. पदोन्नती आणि नियुक्त्यांना उशीर झाल्यामुळे केवळ संस्थांवरच परिणाम होत नाही तर रिक्त जागा उद्भवल्यानंतर पदोन्नतीची वाट पाहणाऱ्या अधिकाऱ्यांचे ही मनोधैर्य खच्ची होते.

रिक्त पोस्ट

मागील अध्यक्ष एच. एल. दत्तू डिसेंबर २०२० मध्ये निवृत्त झाले असले तरी यावर्षी जूनपर्यंत राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाच्या अध्यक्षांचे पद रिक्त ठेवण्यात आले होते. सुबोधकुमार जयस्वाल यांची नुकतीच नियुक्ती होईपर्यंत केंद्रीय अन्वेषण विभागाच्या (सीबीआय) संचालकांचे पदही रिक्त ठेवण्यात आले होते. ऋषीकुमार शुक्ला निवृत्त झाल्यानंतर फेब्रुवारीपासून हे पद रिक्त होते.

पश्चिम बंगाल आणि इतर चार राज्यांमध्ये यावर्षी झालेल्या आक्रमक निवडणूक प्रचार आणि मतदानादरम्यान मुख्य निवडणूक आयुक्त (सीईसी), सुनील अरोरा १२ एप्रिल रोजी निवृत्त झाले आणि आयोगात केवळ दोन सदस्य उरले. त्यापैकी एक निवडणूक आयोगातील ज्येष्ठतेमुळे सीईसी बनला. त्या दोघांमधील कोणत्याही विषयावर मतभेद झाले असते तर तोडगा काढणे कठीण झाले असते. केंद्राने जूनमध्ये नवीन निवडणूक आयुक्त म्हणून अनुपचंद्र पांडे यांची नियुक्ती केली. दरम्यान, सीबीआयच्या संचालकांच्या नियुक्तीच्या बाबतीत जसे केले जाते, तसे आता जसे केंद्रकरत आहे तसे नाही, त्याप्रमाणे समितीद्वारे निवडणूक आयुक्तांची नियुक्ती करण्याची मागणी करणारी जनहित याचिका असोसिएशन फॉर डेमोक्रेटिक रिफॉर्म्सने (एडीआर) सर्वोच्च न्यायालयात दाखल केली आहे. एडीआरने कायदा आयोगाच्या २५५ व्या अहवालाचा संदर्भ दिला आहे ज्यात निवडणूक आयुक्तांची नेमणूक उच्चाधिकार समितीने करण्याची शिफारस केली होती. पंतप्रधानांच्या अध्यक्षतेखालील उच्चस्तरीय समितीचे दोन सदस्य असले तरी भारताचे सरन्यायाधीश आणि लोकसभेतील विरोधी पक्षनेते - विरोधी पक्षनेत्याचे निवड प्रक्रियेत फारसे काही म्हणणे नाही. पंतप्रधानांनी उमेदवार आणि सीजेआयच्या समितीचा निर्णय घेतला, तर विरोधी पक्षनेत्याच्या असहमत नोटला कोणतेही वजन नाही. म्हणूनच, निवड प्रक्रियेसाठी सिद्ध सचोटीने किमान दोन अधिक सदस्यांचा समावेश करण्यासाठी उच्चाधिकार समितीचा विस्तार करण्याची गरज आहे - शक्यतो निवृत्त पोलिस अधिकारी आणि पंतप्रधानांच्या पक्षाव्यतिरिक्त इतर पक्षाने शासित राज्याचे मुख्यमंत्री.

गेल्या नोव्हेंबरमध्ये हृषीकेश सेनापती यांच्या निवृत्तीनंतर देशाचे शिक्षण धोरण आखण्यासाठी मोठ्या प्रमाणावर जबाबदार असलेली नॅशनल कौन्सिल ऑफ एज्युकेशनल रिसर्च अँड ट्रेनिंग, प्रमुखाविना आहे. देशभरातील ४० केंद्रीय विद्यापीठांपैकी जवळजवळ निम्मी विद्यापीठे नियमित कुलगुरूंशिवाय आहेत.

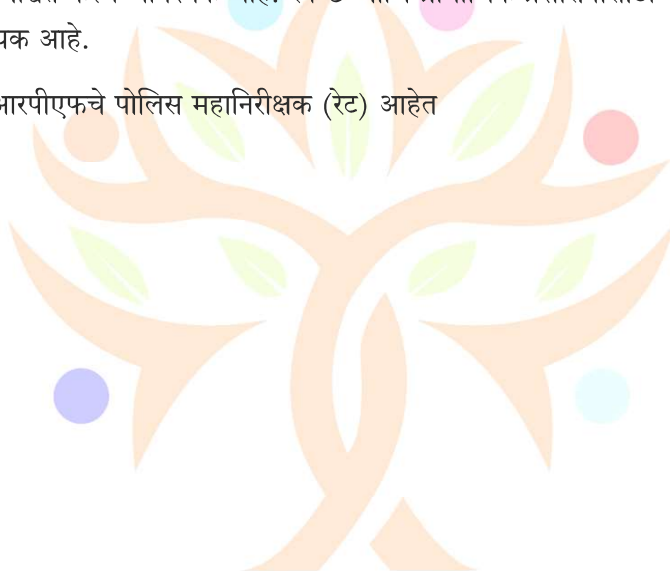
राकेश अस्थाना यांनी डिसेंबर २०१९ पासून नाकॉटिक्स कंट्रोल ब्युरोचा (एनसीबी) अतिरिक्त कार्यभार स्वीकारला. गेल्या ऑगस्टमध्ये सीमा सुरक्षा दलाच्या महासंचालकपदी (डीजी) नियुक्ती झाल्यानंतर ते डीसीबीचा कार्यभार

महासंचालक म्हणून कायम आहेत. केंद्रीय राखीव पोलिस दलाचे डीजी कुलदिप सिंग हे ही मागील पदाधिकारी वाय.सी.. मोदी गेल्या ३१ मे रोजी निवृत्त झाल्यानंतर आता राष्ट्रीय तपास संस्थेचे प्रमुख आहेत.

रिक्त जागांचा परिणाम

इतर मंत्रालये, आयोग आणि विभागांमध्ये अतिरिक्त शुल्क आकारलेल्या अधिकाऱ्यांची अशीच रिक्त जागा किंवा उदाहरणे अस्तित्वात आहेत, परंतु सरकार प्रशासनावर होणाऱ्या मॅलेफिक परिणामाकडे डोळेझाक करताना दिसते. अशा दीर्घ कालावधीसाठी रिक्त जागा या संस्थांचा कणा पंगू करतात. उच्च स्तरांवर नियुक्त्या वेळेत जाहीर केल्या जाऊ शकतात. महत्वाच्या नियुक्त्यांना उशीर झाल्यामुळे देशाला चुकीचा संकेत जातो. जर सरकार आपल्या प्रमुखांची आणि उपप्रमुखांची अनेक महिने आधीच घोषणा करू शकत असेल, तर इतर सर्व मंत्रालये आणि विभागांमध्ये असे का करता येणार नाही याचे कोणतेही कारण नाही. किमान एक महिना आधी शीर्ष नियुक्त्या जाहीर करण्यासाठी एक वेळ निश्चित करणे आवश्यक आहे. स्वच्छ आणि प्रामाणिक प्रशासनासाठी राजकीय विचार मागच्या सीटवर ढकलणे आवश्यक आहे.

एम.पी. नॅथनेल हे सीआरपीएफचे पोलिस महानिरीक्षक (रेट) आहेत

the_thinking_treet3
THRIVING FOR SUSTAINABLE FUTURE